

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ**ДО 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ П.В. КОВАЛЬОВА**

23 січня минуло 100 років з дня народження доктора географічних наук, завідувача кафедри регіональної географії Харківського державного університету (1972-1988) професора **Павла Васильовича Ковальова** – відомого гляціолога, геоморфолога та дендрокліматолога.

Народився він 1912 р. в місті Суми. Після закінчення в 1931 р. технікуму хімічної промисловості працював в Солікамську та Красноярську, де захопився альпінізмом. У 1941 р. закінчив геолого-географічний факультет Харківського університету. Навчаючись на факультеті він очолив секцію альпінізму університету, а згодом Українську школу альпінізму, разом з учасниками якої здійснював сходження на вершини Великого Кавказу. Спостерігаючи за природою Кавказу, П.В.Ковальов почав дедалі глибше цікавитися геоморфологічними і селєвими процесами в горах, а також льодовиками

високогір'я, обравши цей науковий напрям за вектор наступного 40-річного відтинку життя.

З початку Великої вітчизняної війни Павло Васильович, достроково завершивши навчання в університеті, відбув на фронт. Він пройшов усю війну, брав участь в обороні Харкова й Сталінграда, у битвах на Курській дузі, в наступальних операціях у Варшаві й Берліні. За участь у боях Павло Васильович нагороджений орденами Червоної Зірки і Вітчизняної війни 2-го ступеня, а також численними медалями.

Після закінчення війни П.В. Ковальов працює викладачем у Харківському університеті, виїжджаючи влітку на Кавказ як інструктор з альпінізму. За здійснення складних сходжень йому в 1953 р. присвоєно звання майстра спорту з альпінізму.

Тема його кандидатської дисертації «Геоморфологія долини ріки Баксан», матеріали для якої збирав у 1947 - 1948 рр.

У подальші роки Павло Васильович, працюючи доцентом Харківського педагогічного інституту ім. Г.С. Сковороди, а потім (з 1956 р.) Харківського університету, набуває від міжнародних організацій право керування високогірними географічними і гляціологічними експедиціями у рамках міжнародних програм МГГ, МГСС, МГД. Їх результатом була публікація восьмитомника «Матеріали Кавказької експедиції», останній випуск якого було видано в 1965 році. У 1966 р. П.В. Ковальов захистив за сукупністю наукових робіт докторську дисертацію «Четвертинна історія зледенінь Кавказу», в якій було ґрунтовно досліджено це багатостадійне явище.

Крім кавказького регіону, наукові інтереси П.В. Ковальова охоплювали Східноєвропейську рівнину, де він дослідив палеогеографію четвертинних відкладів (зокрема, епохи утворення останнього – бузького – лесового покриву на території України і суміжних земель) та особливості сучасного рельєфу Лівобережжя України, вивчав вітрову ерозію. Він розробив гіпотезу утворення степових блюдець, досліджував питання охорони повітряного басейну, прогнозування природних процесів. Проводив також дендрокліматичні та дендрохронологічні дослідження, які тепер набувають дедалі більшої актуальності у зв'язку з загальносвітовою проблемою зміни клімату.

П.В. Ковальов здійснював велику науково-організаційну й педагогічну роботу: з 1968 р. протягом 23 років керував кафедрою регіональної географії, яка згодом стала кафедрою геоекології та конструктивної географії, впродовж 1989-1994 рр. був головою Харківського відділу Українського географічного товариства.

У 1980 р. він був удостоєний почесного звання Заслужений діяч вищої школи УРСР, у 1985 р. його обрано почесним членом Географічного товариства СРСР.

П.В. Ковальов помер 18 квітня 1996 р., залишаючись до останньої миті професором Харківського університету. Спомини про цього вченого, педагога надовго збережуться в пам'яті його учнів, колег, які через науково-дослідницьку роботу в експедиціях, очолюваних П.В. Ковальовим, набули гарту дослідників природи.